

Forfatter: Aakjær, Jeppe

Titel: St. St. Blicher og Aarhus Stiftstidende

Citation: Aakjær, Jeppe: "St. St. Blicher og Aarhus Stiftstidende", i Aakjær, Jeppe: *Artikler og Taler. - 1919*, Gyldendal, 1918-19, s. 199. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-aakjaer04tom-shoot-workid56728/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Artikler og Taler. - 1919

hans nationale Bestræbelser er bleven en Del af vor egen Drøm.

Ingen sand Jyde kan fornægte hans Gjerning uden at fornægte sig selv. — Uopløseligt er Blicher og Jylland knyttet sammen for vor Bevidsthed.

Naar Sommersolen væver sine Straaler ind i den brune Lyng, og Hederugen duver langeligt op og ned i Sommer vinden — da tænker vi Jyder paa Blicher. Naar Stormen kommer ind fra Havet i de lange Vinternætter og bringer Grankoglerne til at tørne mod hverandre rundt om i de mørke Klitplantager — da tænker vi atter paa Blicher. — Naar Lys og Skygge jager op og ned ad Himmelbjærgets Sider, piler af Sted over Marker med bølgende Korn, indtil de faar et Kirketaarn til at funkke frem: højt, lyst, rankt, mod den fjerne Horisont — da tænker vi atter paa Blicher. Saadan har han malet det jyske Land ind i sin Digtning, saadan lever han i Landskabet. Han er for os bleven den nationaleste af alle vore Digtere.

ST. ST. BLICHER

OG

„AARHUS STIFTSTIDENDE“.

„Pol.“, 18. Marts 1908.

Hjemkommen fra en maanedlang Foredragsrejse gjør man mig opmærksom paa, at „Aarhus Stiftstidende“ har været lidet tilfreds med mit Foredrag paa Handelshøjskolen i Aarhus den 28. Februar, hvor jeg talte om *Blicher og E Bindstouw*. Bladets Referent har især taget Forargelse af et Par Bemærkninger om Forholdet mellem Blicher og den forlængst afdøde A. F. Elmquist, mangeaarig Udgiver af „Aarhus Stiftstidende“. Han skriver („Aarh. Stiftstid.“ 29. — 2. — 1908): „Aakjærs Beretning om Elmquists Forhold overfor Blicher stemmer heller ikke ganske med Virkeligheden. Blicher havde f. Ex. netop i Elmquist en økonomisk Støtte, hos hvem han hentede sig mangan god Skilling, naar han trængte til Penge.“ — Ser vi det! Foruden

at være højtbetroet Meddejer til Aviser af alle Farver er den alsidige Herre nu ogsaa bleven Blicher-Forsker, der sætter os gamle Karle i Faget Stolen for Døren. Det var da rart at vide, hvorpaa han grunder denne absolute Dom; har han kanske haft Adgang til Papirer, som er undgaaet min Opmærksomhed?

Da jeg i sin Tid spurgte Familien Elmquist, om den laa inde med Dokumenter, der kunde kaste Lys over Forholdet mellem Digteren og Redaktøren, svarede man mig, at der eksisterede absolut intet af den Art i Familiens Gjemmer. Jeg har da været nødsaget til at holde mig udelukkende til St. Blichers egne Udtalelser rundt om i hans Breve til andre, og de giver et noget andet Billede af Elmquist som Digter-Mæcen, end det som merberemdelte tarvelige Ignorant i sin Egenskab af Pladshund hos Elmquists gamle Avis søger at faa indtøsket i ukyndige Læseres Bevidsthed.

Allerede mens Blicher opholdt sig i Randlev (1812—19) var han flere Gange Bidragyder — dog mest anonym — til „*Aarhus Stiftstidende*“. Men det var dog først efter, at han var bleven Præst i Thorning, at han blev stadig Medarbejder hos den smarte Elmquist, dog mere ved dennes underholdende Tidsskrift „*Læsefrugter*“, en Art æstetisk Madkurv, hvor den betrængte Blicher altsaa fik Lov til at ta' en Bid med, om han end bestandig var mere ydende end nydende.

Blicher skrev her noget af det bedste af sin Produktion, saaledes bl. a. Digtene: *Til Sorgen, Til Glæden, Den unge Lærkes Foraarssang* osv. Af Noveller vil vi her finde baade *En Landsbydegns Dagbog, Præsten i Thorning, Josepha* osv. Elmquist kunde da nok ha' staaet sig ved at gi' Blicher et anstændigt Honorar, saa meget mere som „*Læsefrugter*“ havde en god Udbredelse efter Tidens Forhold (i 1824: 500 Hoidere; Elmquists andet Blad „*Aarhus Stiftstidende*“, havde samme Aar 1500 Abonnenter, hvad der anføres som særligt exceptionelt).

Blicher klager ikke destomindre stadig over Redaktørens Kniberi. Den 5. Aug. 1823 skriver han saaledes til Liunge, hvem han har bedt om at være sig behjælpelig med at afsætte et Par Teaterstykker: „Plagedes jeg ikke af daglig Bekymring for at føde og klæde syv smaa Rollinger, havde jeg ikke indsendt disse Stykker — — — og lige saa lidt

givet mig i Tjeneste hos Elmquist, der nu for 5 Rdl. Arket faar alle mine originale! og for 3 Rdl. alle mine oversatte æstetiske Arbejder." I Brevets Slutning tilføjer han: „Rigtignok havde jeg i Sinde at forlade Sanggudindens Fane (hun har kun givet mig simpel Soldaterlønnning), men jeg har maattet kapitulere paany.“

Ogsaa til Inge mann skriver han — 25. Febr. 1824 — om sit Forhold til Elmquist: „Mine tirnelige Glæder er ikke mange. Skoen trykker mig paa mere end ét Sted, Et Gode er dog herved: at jeg stundom af Mangel paa anden Forfriskning maa gribe Pennen; men ofte maa jeg atter slænge den, naar jeg befinder mig altfor nedkuet og sløv til at skrive. Jeg har ellers givet mig i Tjeneste hos Elmquist for 5 Rdl. pr. Ark, for dog imellem at kunne pynte mine otte Børn med Vadnelskofter og Træsko.“

5 Rdl. for Arket af *En Landsbydegns Dagbog!* Endda ser det ud til at være en ren Naadessag, at Elmquist overhovedet ta'r Fortællingen. Blicher skriver herom 1. Novbr. 1823 til Liunge: „En romantisk Historie (d. v. s. *Landsbydegnen*), hvoraf Elmquist har faaet det første Ark, men som jeg tror, han sender tilbage af den Aarsag, „at han kun vil have Fortællinger af saadan Længde, at de kunne rummes i ét Bind,“ er i saa Fald til Tjeneste, hvis ikke samme Grund skulde forbyde Dem at modtage den.“ Den 22. Jan. 1825 skriver han atter til Liunge: „Jeg har ventet paa Svar fra Elmquist paa mine Propositioner om forhøjet Honorar for dette Aar. Antager han dem ikke, vil jeg af og til kunne levere Dem Bidrag . . .“ — Elmquist maa ha' vraget Jyl-lands Sanger, naar ikke han vilde yde til Læseposen for 5 Rdl. Arket, thi 4. Marts 1826 skriver Blicher atter til Liunge: „ . . . Jeg er rent ude af det med Hr. Elmquist.“ — Hvis den Aarhus Redaktør efter dette skal udnævnes til Aandsmæcen og til Velgjører af den jyske Sangers Muse, da er han sandeligt bleven det for billigt Kjøb! Saadan ser de som oftest ud, Dhrr., der uværdigt staar Faddere til en Nations litterære Epoker; aldrig saasart anmoder Forfatteren dem om to Øre mere i Honorar, saa vil de strax være ovre paa den anden Side af Gæden.

Længe før det egentlige Brud havde Blicher dog gjen- nemskuet den smarte Redaktør. I 1820 forberedte Blicher Udgivelsen af Digtsamlingen *Bautastene*, men han kunde

ingen Forlægger skaffe; mismodigt skriver han i den Anledning til Ingemann, 31. Juli 1820: „Jeg har i de sidste sex Maaneder ikke sat to Linjer sammen — kort, jeg er rever lidt af Led; Gud véd, om jeg skal sættes i Led igjen her og hvor snart! Dersom du ikke vil hjælpe mig til Rette, faar jeg ikke Bantastenene rejste. Her i Jylland kan det næppe ske: Elmquist er den eneste Bogtrykker, som kunde gjøre noget; men han er ikke til at slaa Lid til.“

Langt haardere falder Blichers Dom om denne troløse Herre i den næste Udtalelse, vi skal fremdrage.

I Blichers Ungdom var han kommen i Pennefejde med en iandskjendt Original og Verseemager, Danselærer *Ove Georg Frederik Bagge*. Striden strakte sig over hele Kilometre af den østjydske Presse, men blev dog omsider bifaldt for denne Sinds.

I 1826—27 blusser den dog til Vejrs paany. Bagge havde skrevet et taarekvalt Digt ved Jens Baggesens Baare. Digtet blev grebet og parodieret paa det syndigste i „*Aarhus Stiftstidende*“, 1. Decbr. 1826. Bagge troede strax at ha' sin gamle Antagonist St. Blicher for sig, la' en af sine giftigste Pile paa Sirengen og sigtede mod vor Digter; den anonyme Angriber svarede igjen under Mærket „sex“. — Blicher, der ikke havde haft noget med Angrebet at gjøre, men bare ønskede Fred, fralagde sig i „*Randers Avis*“ enhver Andel i Fortølgelsen af Bagge og opfordrede Elmquist til at bekræfte hans Uskyldighed. Elmquist tav, og Blicher kan maaske ha' Ret i sin Formodning om, at den, der udskyder de giftige Pile mod den hysteriske Dansemester, er ingen anden end Redaktøren selv. At Blicher er i stort Oprør over, at man vælter ham ud i noget, som han er aldeles uskyldig i, ser vi af følgende Linjer til Ingemann, dateret Spentrup den 14. Maj 1827: „Jeg ser, at den ækle Bagge har bildt dig noget ind; jeg har i 14—16 Aar slet intet skrevet mod denne jammerlige Person, der ikke opbærer at kaste Skarn paa mig baade med Munden og Pennen. Jeg skriver overalt ikke anonymt og har hverken Lyst eller Tid til at vaske Morianer — i „*Randers Avis*“ indrykker jeg en Erklæring desangaaende. Jeg tror, det er Elmquist, der har ført ham bag Lyset for at hævne sig paa mig, da jeg ikke længere vil forsyne ham med Bidrag, og nu kommer som „Sex“ en — han er i Grunden en langt større Slyngel end Bagge.“

Elmqvist kunde med sit store ansete Blad ha' støttet Blicher meget, hvis han havde villet, men han fandtes altid blandt Blichers Angribere, aldrig aaben og ærlig; han hørte til de Personer, der indpoder den dræbende Gift med et Smil.

Blichers Værker lod han i alt væsentlig uomtalt, ogsaa *E Bindstonw*; men han boitrede sig rigeligt i Ondsind og i de giftigste Spydigheder, da Blicher kjæmpede sin ensomme Strid for at opretholde Himmelbjærgfesterne. Han tog glædelig Per Nielsen, Himmelbjærggaard, under Armene og lod i sit Blad denne Kobold overøse Blicher med Plumpheder, som Redaktøren sikkert ikke selv var uden Andel i, som han i det mindste kunde ha' leveret deres Ophavs-mænd tilbage. Han aabnede sine Spalter for ondsindede Smædeskrivere mod vor Digter, mest anonyme, der meget godt kunde være Redaktøren selv. Fælles for disse Artikler er en vis garçonagtig, fandenivoldsk Kaalhøgenhed. „*Corsaren*“ havde forvirret denne Overkrigskommissær blandt Redaktører; kun Skade at han troede, han skulde tjene sine Sporer ved at skubbe til St. Blichers hældende Læs; der var mer end nok endda om denne usømmelige Gjerning, der knækkede en ædel Aands Livsmod.

Ikke nok med, at „*Aarhus Stiftstidende*“ gjorde Blicher alt det Afbræk, den kunde, for at hindre, at Himmelbjærgfesterne skulde komme i Stand, men Redaktøren havde ogsaa den Gang en alsidig Herre til Raadighed, som var Mand for at gi' et forvrænget Indtryk af Blicherfesten. Se saaledes Bladets Referat 7. Aug. af Himmelbjærgmødet 1841*). Vi gi'r nogle Uddrag; Referenten er naaet frem til en stor, aaben Plads; „Her saå det broget ud. Telte med Flag og Vimpler, Telte med Skilte, Mærkskrigere, dampende Kaffe-kedler, Brændevinsudsalg, god Musik og uharmonisk Sang, som og hørtes fra alle Kanter. Højere oppe paa Toppen saå en stor Klynge Mennesker; paa en Vogn stod en Mand og snakkede mod Vester, bevægede Armene konvulsivisk, Sveden drev ned ad Ansigtet, og med Bagdelen figurerede han mod Øster, snart højt, snart lavt, alt som han i en foroverbøjet Stilling med vidt opspærret Mund gjorde sine

*) Dagen i Forvejen havde de dog haft et alvorligt Referat, som der ikke var noget at sige paa.

Tilhørere begribelig Nyttens af almindelig Værnepligt. Mandens ubedækkede Hoved, buskede Haar, frygtelige Begejstring, viste hans Iver for den Gjenstand, han talte om, dog kun faa Ord kunde opfattes for mig. Nogle sagde, det var en Skolelærer, andre en Gjendøber*) . . . Nu hørtes en Vals, og en Hob Bønderfolk dansede nok saa net i Sandet. De Dansende var prydede med en Stamp Baand af tre Farver . . . man sagde, at de, som bar dette Tegn, havde betalt Musikanterne . . . En stor Folkekreds dannede sig, og fra dennes Midte hørtes af og til en Røst. De nærmeste syntes, at hvad der blev sagt, gik dem til Hjærtet, de noget længere borte trykkede og puffede hinanden. — Folk fik Øjnene fulde af Flyvesand. „Det var et højtideligt Syn at se saa mange paa en Gang tørre Vandet af Øjnene . . . Atter var der optraadt en begejstret Taler — Aanden var kommen over ham. Men en ny Vals tiltalte de muntre Landfolk, og Taleren anstrengte sine Lunger forgjæves. I Teltene lød nu Glassenes Klang, og Dampen af Thevandsknægtene frydede mangen en tørstig Hals . . . Solen gaar ned og Maanen gaar op . . . og et Tusmørke omgiver det nu begyndende Folkeliv. O, lille Fugl! fortæl mig hvad du saa, idet du fra Busk til Busk paa lette Vinger fløede ad Hjemmet!“

Spotten i denne Artikel blev tagen op og ført videre af andre Aviser. Blicher harmedes. Da et tysksindet haderslevsk Ugeblad fra denne Artikel tog Anledning til at overfalde St. Blicher, skrev han til Koch (15. Septbr. 1841). „Man haaner, man spotter efter ringe Eyne. Fra Rødestenen i Aarhus (d. v. s. „Aarhus Stiftstid.“) har den gamle Kjælling „Lyna“ i Haderslev samlet Uhumskhed, da hun vel troede ikke at have Forraad nok i sin egen Skarnkiste. Hun gaar i Barndom, Stakkel! Hun snakker om, at Blicher skulde præke Borgerkrig, at han vil have Sværd draget imod „Slesvig-Holsten“. Det er Gunild Smøds fra Anholt, der nu gaar igjen“ . . .

Nej, der er næppe et Blad i Landet — det skulde da være „Corsaren“ — der har saa mange Synder mod Jyllands Sanger at gjøre godt igjen som „Aarhus Stiftstidende“ .

*) Den saaledes karikerede Taler var Skolelærer Rasmus Sørensen, senere Folketingsmand fra 1840—52.

Det uvidende, selvglade Barn, de forleden lod referere min Blichertale, skal just ikke bringe disse Synder i Forglemmelse.

Han skriver: „Blicher var, mens han levede, langtfra saa ukjendt*), som Aakjær fortæller. Saaledes staa der i „Aarhus Stiftstidende“ den 29. Marts 1848:

„Præsten, Sangeren, Frihedens og den danske Nationalitets varme Talsmand og Forsvarer Steen Steensen Blicher er ikke mere; Efter et langvarigt Sygeleje indslumrede han igaaer blidt og roligt ved Solens Nedgang i sit 66de Aar. Hans Dagværk er tilende, men den Sæd, han her har udstrøet, og hvis Frugter han ikke oplevede at se, vil han fra hine Lysets Egne se modnede.“

Det var unægtelig en Godbid, som Barnet her havde fundet. Kun Skade, at det havde været i anden Mund, før det kom i hans. Det er nemlig Blichers Dødsannonce, et betalt Inserat, ført i Pennen af Blichers Ven, Skolelærer *Thomas Wandborg* i Spentrup, og som findes trykt i „*Randers Avis*“ 28de Marts. Her har saa Elmquist — ude af Stand til selv at forme en Nekrolog over den Digtersjæl, der i fordums Dage havde kastet saa megen Glans over hans Bladforetagender — hentet det, har endda udskudt et Par Linjer og ladet Resten sætte med Petit. Og ud over dette betalte Inserat fik Blicher — mig bekjendt — ikke nogen Nekrolog i de jyske Blade. Man tog et Par Linjer af denne Dødsannonce, det hele hensat saa skjodesløst, at kun det opmærksomste Øje vilde blive det va'r; se f. Ex. Meddelelsen i „*Aalborg Stiftstidende*“s Miskmask-Rubrik. Talrige jyske Blade som „*Ribe Stiftstidende*“, „*Ringkjøbing Amtstid.*“, „*Thisted Amtstid.*“, „*Hjørring Amtstid.*“, „*Vejle Av.*“ etc. nævner ikke hans Død med en Stavelse. At heiler ikke Blade som „*Dannevirke*“, „*Almuevennen*“ eller Grundtvigs „*Danskeren*“ fandt hans Udslættelse af de Levendes Tal Omtale værd, er vel i Stand til at forbyde Nutiden, hvor enhver Hærkræmmer er sikker paa sin Nekrolog, blot han har indsamlet 10 Kr. til Negrenes Omvendelse.

Jeg har ikke skrevet dette bare for at vejlede Referenten, thi det véd jeg sitfor vel, at den Slags Folk er ufor-

*) Jeg har næppe sagt, at han var »ukjendt«, men at han var »lidet anerkjendt«, og derom vil mit 1100 Sider store Værk om Blicher og hans Gjerning aflægge tilstrækkeligt Vidnesbyrd.